

CUPRINS

Listă de abrevieri.....	11
TITLUL I. ASPECTE GENERALE PRIVIND OBLIGAȚIILE	13
Capitolul I. Noțiunea. Structura și reglementarea obligațiilor	13
§1. CONSIDERAȚII GENERALE. SEDIUL MATERIEI	13
§2. NOȚIUNE. TERMINOLOGIE	14
§3. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL.....	15
§4. REGLEMENTAREA OBLIGAȚIILOR ÎN SISTEMUL ROMÂN DE DREPT	19
Capitolul II. Clasificarea obligațiilor	21
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	21
§2. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ IZVOARE	21
§3. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ OBIECT	22
§4. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ SANȚIUNE.....	27
Capitolul III. Izvoarele obligațiilor	29
§1. NOȚIUNEA DE IZVOR DE OBLIGAȚII	29
§2. IZVOARELE OBLIGAȚIILOR ÎN REGLEMENTAREA CODULUI CIVIL.....	29
TITLUL II. CONTRACTUL – IZVOR DE OBLIGAȚII.....	30
Capitolul I. Conceptul de contract.....	30
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE.....	30
§2. PRINCIPIUL LIBERTĂȚII CONTRACTUALE.....	31
§3. LIMITELE LIBERTĂȚII CONTRACTUALE	32
Capitolul II. Clasificarea contractelor	35
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	35
§2. CONTRACTE DE DREPT PRIVAT ȘI CONTRACTE DE DREPT PUBLIC (ADMINISTRATIVE)	35
§3. CLASIFICAREA CONTRACTELOR DE DREPT PRIVAT	35
Capitolul III. „Arhitectura” (formarea) contractului	50
§1. ETAPELE FORMĂRII CONTRACTULUI	50
§2. OFERTA	58
§3. ACCEPTAREA OFERTEI	64

§4. RETRACTAREA ACCEPTĂRII	68
§5. MOMENTUL ȘI LOCUL ÎNCHEIERII CONTRACTULUI	69
§6. PROBLEME SPECIALE PRIVIND DETERMINAREA CONȚINUTULUI CONTRACTULUI ÎN UNELE SITUAȚII	72
Capitolul IV. Efectele contractului.....	80
§1. CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA EFECTELOR CONTRACTULUI	80
§2. DETERMINAREA (STABILIREA) EFECTELOR	80
§3. INTERPRETAREA CONTRACTULUI	81
§4. ENUNȚAREA PRINCIPIILOR EFECTELOR CONTRACTULUI	88
§5. OBLIGATIVITATEA CONTRACTULUI ÎNTRE PĂRȚI	89
§6. EXCEPȚII PREVĂZUTE DE LEGE DE LA PRINCIPIUL FORȚEI OBLIGATORII A CONTRACTULUI („ <i>PACTA SUNT SERVANDA</i> ”)	90
§7. TEORIA IMPREVIZIUNII („ <i>REBUS SIC STANTIBUS</i> ”) – EXCEPȚIE DE LA PRINCIPIUL FORȚEI OBLIGATORII	92
§8. IREVOCABILITATEA CONTRACTULUI – CONSECINȚĂ A PRINCIPIULUI FORȚEI OBLIGATORII.....	100
§9. PRINCIPIUL RELATIVITĂȚII EFECTELOR CONTRACTULUI	106
§10. PRINCIPIUL OPOZABILITĂȚII	119
Capitolul V. Executarea contractului.....	133
§1. EXECUTAREA CONFORMĂ (CORESPUNZĂTOARE) – EXIGENȚA GENERALĂ A EXECUTĂRII ORICĂREI OBLIGAȚII CONTRACTUALE	133
§2. PRINCIPIILE EXECUTĂRII CONTRACTULUI	136
Capitolul VI. Remediile contractului	143
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	143
§2. TERMENUL SUPLIMENTAR DE EXECUTARE	143
§3. EXCEPȚIA DE NEEEXECUTARE	149
§4. REZOLUȚIUNEA ȘI REZILIEREA CONTRACTELOR	155
§5. IMPOSIBILITATEA FORTUITĂ DE EXECUTARE. RISCUL CONTRACTUAL	169
TITLUL III. ACTUL JURIDIC UNILATERAL – IZVOR DE OBLIGAȚII.....	177
§1. ACTUL JURIDIC UNILATERAL ÎN SISTEMUL ROMÂN DE DREPT	177
§2. ACTUL JURIDIC UNILATERAL ÎN CODUL CIVIL	177
TITLUL IV. FAPTUL JURIDIC LICIT – IZVOR DE OBLIGAȚII	181
Capitolul I. Gestiunea de afaceri	181
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE. DELIMITARE FAȚĂ DE ALTE ACTE JURIDICE.	181
§2. CONDIȚIILE GESTIUNII DE AFACERI.....	182
§3. EFECTELE GESTIUNII DE AFACERI.....	183
§4. EFECTELE GESTIUNII DE AFACERI ÎN RAPORTURILE CU TERȚII	185

Capitolul II. Plata nedatorată	187
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE.....	187
§2. CONDIȚIILE PLĂȚII NEDATORATE.....	187
§3. EFECTELE PLĂȚII NEDATORATE.....	189
Capitolul III. Îmbogățirea fără justă cauză	191
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE.....	191
§2. CONDIȚIILE ÎMBOGĂȚIRII FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ	192
§3. EFECTELE ÎMBOGĂȚIRII FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ	195
TITLUL V. FAPTUL JURIDIC ILICIT – IZVOR DE OBLIGAȚII (RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ).....	198
Capitolul I. Considerații generale asupra răspunderii civile în general și asupra răspunderii civile delictuale în special.....	198
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	198
§2. FELURILE RĂSPUNDERII CIVILE	199
§3. NOȚIUNEA ȘI FELURILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE.....	200
Capitolul II. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie	203
§1. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE PENTRU FAPTA PROPRIE	203
§2. PREJUDICIUL	203
§3. FAPTA ILICITĂ.....	209
§4. LEGĂTURA DE CAUZALITATE	212
§5. VINOVĂȚIA.....	214
§6. RĂSPUNDEREA PERSOANEI JURIDICE PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT PRIN FAPTA PROPRIE	217
Capitolul III. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia	218
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	218
§2. RĂSPUNDEREA CELUI OBLIGAT LA SUPRAVEGHEREA UNUI MINOR SAU AL UNUI INTERZIS JUDECĂTORESC	218
§3. RĂSPUNDEREA COMITENȚILOR PENTRU PREPUȘI	221
§4. CONCLUZII ȘI CORELAȚII ÎNTRE FORMELE DE RĂSPUNDERE PENTRU FAPTA ALTUIA.....	224
Capitolul IV. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de animale, de lucruri sau de ruina edificiului	226
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	226
§2. RĂSPUNDEREA PENTRU PREJUDICIILE CAUZATE DE LUCRURI ÎN GENERAL.....	226
§3. RĂSPUNDEREA PENTRU PREJUDICIILE CAUZATE DE ANIMALE	231

§4. RĂSPUNDEREA PENTRU RUINA EDIFICIULUI	233
§5. IPOTEZE SPECIALE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ DELICTUALĂ REGLEMENTATE ÎN ALTE ACTE NORMATIVE DECÂT CODUL CIVIL	235
Capitolul V. Efectele răspunderii civile delictuale	244
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	244
§2. NAȘTEREA DREPTULUI LA REPARAȚIE	244
§3. FORMELE REPARAȚIEI	245
§4. PRINCIPIILE REPARĂRII PREJUDICIULUI	245
§5. REPARAREA PREJUDICIILOR ADUSE INTEGRITĂȚII SAU SĂNĂTĂȚII UNEI PERSOANE.....	247
§6. REPARAREA DAUNELOR MORALE	250
§7. RĂSPUNDEREA SOLIDARĂ ÎN IPOTEZA PLURALITĂȚII DE PERSOANE RĂSPUNZĂTOARE. RAPORTURILE DINTRE CODEBITORII SOLIDARI	252
§8. PRESCRIPTIA ACȚIUNII ÎN RĂSPUNDERE CIVILĂ DELICTUALĂ.....	253
TITLUL VI. EFECTELE OBLIGAȚIILOR	255
Capitolul I. Executarea în natură a obligațiilor	255
§1. PLATA.....	255
§2. EXECUTAREA SILITĂ ÎN NATURĂ A OBLIGAȚIILOR	273
Capitolul II. Executarea prin echivalent	282
§1. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND EXECUTAREA PRIN ECHIVALENT. PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA RĂSPUNDERII CONTRACTUALE.....	282
§2. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CONTRACTUALE.....	285
§3. DAUNELE INTERESE (REMEDIUL CONTRACTUAL AL EXECUTĂRII PRIN ECHIVALENT)	293
§4. EVALUAREA JUDICIARĂ.....	296
§5. EVALUAREA LEGALĂ	302
§6. EVALUAREA CONVENȚIONALĂ A DAUNELOR-INTERESE (CLAUZA PENALĂ)	306
§7. CONVENȚII PRIVITOARE LA RĂSPUNDEREA CONTRACTUALĂ	318
§8. RĂSPUNDEREA CONTRACTUALĂ PENTRU FAPTA ALTUIA	322
TITLUL VII. OBLIGAȚIILE COMPLEXE	328
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	328
Capitolul I. Obligațiile afectate de modalități.....	329
§1. CONDIȚIA	329
§2. TERMENUL	336

Capitolul II. Obligațiile plurale	343
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	343
§2. OBLIGAȚIILE CU PLURALITATE DE SUBIECTE	343
§3. OBLIGAȚII CU PLURALITATE DE OBIECTE.....	355
§4. COMPARAȚIE ÎNTRE OBLIGAȚIILE ALTERNATIVE ȘI CELE FACULTATIVE.....	360
 TITLUL VIII. TRANSMISIUNEA ȘI TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR	361
 Capitolul I. Transmisiunea drepturilor și obligațiilor	361
§1. CESIUNEA DE CREAȚĂ	361
§2. SUBROGAȚIA.....	373
§3. PRELUAREA DE DATORIE	376
§4. CESIUNEA CONTRACTULUI	383
 Capitolul II. Transformarea obligațiilor	395
§1. NOVAȚIA	395
§2. COMPARAȚIE ÎNTRE NOVAȚIE ȘI ALTE MODURI DE TRANSMITERE A OBLIGAȚIILOR	398
§3. CONCLUZII CU PRIVIRE LA UTILITATEA PRACTICĂ A NOVAȚIEI	399
 TITLUL IX. STINGEREA OBLIGAȚIILOR	401
 Capitolul I. Considerații generale asupra „stingerii obligațiilor”	401
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	401
§2. SEDIUL MATERIEI. ENUMERARE LEGALĂ. CLASIFICARE.....	401
 Capitolul II. Mijloace de stingere a obligațiilor care conduc la realizarea creanței creditorului	403
§1. COMPENSAȚIA	403
§2. CONFUZIUNEA	408
§3. DAREA ÎN PLATĂ. CESIUNEA DE CREAȚĂ ÎN LOCUL EXECUTĂRII	409
 Capitolul III. Mijloace de stingere a obligațiilor care nu conduc la realizarea creanței creditorului	413
§1. REMITEREA DE DATORIE.....	413
§2. IMPOSIBILITATEA FORTUITĂ DE EXECUTARE	415
 TITLUL X. GARANTAREA OBLIGAȚIILOR	416
 Capitolul I. Considerații generale asupra garantării obligațiilor	416
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	416
§2. CLASIFICAREA GARANȚIILOR	416

Capitolul II. Garanțiile generale	419
§1. GARANȚIA COMUNĂ A CREDITORILOR	419
§2. ACȚIUNEA OBLICĂ	428
§3. ACȚIUNEA REVOCATORIE (PAULIANĂ)	433
 Capitolul III. Garanțiile personale	 438
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	438
§2. FIDEIUSIUNEA	438
§3. GARANȚIILE AUTONOME.....	448
 Capitolul IV. Privilegiile și garanțiile reale fără deposedare	 453
§1. PRIVILEGIILE	453
§2. IPOTECA	458
 Capitolul V. Garanțiile reale cu deposedare (gajul și dreptul de retenție)	 478
§1. GAJUL.....	478
§2. DREPTUL DE RETENȚIE.....	481
 Bibliografie	 487

TITLUL I

ASPECTE GENERALE PRIVIND OBLIGAȚIILE

CAPITOLUL I

Noțiunea. Structura și reglementarea obligațiilor

§1. CONSIDERAȚII GENERALE. SEDIUL MATERIEI

Teoria generală a obligațiilor a fost pe drept cuvânt calificată în doctrină ca fiind „cheia de boltă” a dreptului privat, având în vedere că întreaga construcție juridică a dreptului privat se fundamentează pe materia obligațiilor¹.

Reglementarea de drept comun a materiei obligațiilor² se găsește în Codul civil Cartea a V-a, „Despre obligații”, art. 1.164-2.499 C. civ.

Reglementarea materiei obligațiilor reprezintă un domeniu supus parțial și armonizării și unificării legislative europene. Așa cum s-a apreciat în doctrină³, chiar dacă adoptarea unui Cod civil European ar putea fi apreciată ca fiind utopică, Uniunea Europeană s-a manifestat activ în special în domeniul protecției consumatorului⁴.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile conform noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 11.

² Pentru analiza în doctrină a materiei teoriei generale a obligațiilor sub imperiul noului cod civil în cadrul celor mai recente lucrări a se vedea, spre exemplu G. Boroș, C.A. Angheliescu, I. Nicolae, *Fișe de drept civil*, ed. a V-a reviz. și adăug., Ed. Hamangiu, București, 2020; F. Ciutacu, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Universul Juridic, București, 2020; M.D. Radu, *Drept civil. Obligații. Manual de studiu individual*, ed. a II-a rev. și adăug., Ed. Pro Universitaria, 2020; E. Veress, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a IV-a, Ed. C.H. Beck, 2020; P. E. Ispas, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Sinteze. Jurisprudență. Grile*, Ed. Hamangiu, 2019; A. Stoica, V. Beleniuc, *Manual de drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Note de curs. Teste-grilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2019; I. Dogaru, P. Drăghici, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a III-a, Ed. C.H. Beck, 2019; Gh. Piperea, *Contracte și obligații comerciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2019; I. Adam, *Tratat de drept civil. Obligațiile. Vol. I. Contractul*, Ed. C.H. Beck, 2017.

³ E. Veress, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 3.

⁴ A se vedea în acest sens O.U.G. nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M. Of. nr. 427 din 11 iunie 2014 și care transpune în legislația română Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor.

Exemplu 1: A îi datorează lui B 100.000 de lei ca urmare a încheierii unui contract de împrumut.

Exemplu 2: C îi datorează lui D o sumă de bani egală cu valoarea prejudiciului cauzat printr-un accident de mașină care i-a afectat lui D integritatea fizică.

Exemplu 3: E îi datorează lui F realizarea unei construcții ca urmare a încheierii unui contract de antrepriză.

§2. NOȚIUNE. TERMINOLOGIE

Prestația:
obiectul
obligației

Faptul că o persoană datorează din punct de vedere juridic o **prestație** unei alte persoane reprezintă elementul comun al exemplelor arătate mai sus. După cum s-a putut observa din chiar situațiile arătate mai sus, obligația devine concretă în viața socială în multiple forme prin legătura juridică pe care o creează între un creditor (generic) și un debitor (generic). În funcție de raportul juridic concret ce s-a născut între ei, aceștia vor purta denumiri specifice, precum: împrumutat – împrumutător, victimă – făptuitor, antreprenor – beneficiar, vânzător – cumpărător etc.

Sediul materiei noțiunii de obligație se găsește în art. 1.164 C. civ. care prevede că: „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”. În doctrină, noțiunea de obligație civilă a fost definită ca raportul juridic în care o parte, numită **creditor**, are dreptul de a pretinde celeilalte părți, numită **debitor**, să execute **prestația** sau prestațiile la care este îndatorat **sub sancțiunea** constrângerii statului¹.

Prin urmare, obligația presupune:

- existența unui raport juridic, o legătură juridică (*vinculum juris*);
- presupune existența unui creditor și debitor concret determinați;
- în conținutul acestui raport juridic există un drept subiectiv al creditorului și o obligație corelativă a debitorului.

1. Terminologie

Sensurile
noțiunii de
obligație

În sens larg, prin obligație se înțelege *raportul juridic obligațional*. Din acest punct de vedere, obligația reprezintă un raport juridic între o persoană denumită subiect activ (creditorul) și o altă persoană denumită subiectul pasiv (debitorul), în cadrul căruia creditorul are dreptul de a obține executarea unei prestații de către debitor (de a da, de a face sau a nu face ceva) și în ipoteza în

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 12; B. Oglină, *Drept civil, Teoria generală a obligațiilor*, 2016, p. 14.

care debitorul nu își va executa prestația de bunăvoie, creditorul va putea recurge la forța de constrângere a statului pentru a obține executarea. Executarea va purta asupra patrimoniului debitorului.

În sens restrâns, obligația reprezintă *datoria debitorului* de a executa o prestație, adică exclusiv latura pasivă a raportului juridic obligațional.

Exemplu: Cumpărătorul este obligat să plătească prețul vânzătorului sau antreprenorul este obligat să execute construcția pe care o datorează ca efect al încheierii contractului de antrepriză.

2. Obligație vs. Obligațiune

Obligațiunea reprezintă un titlu de credit, pe care o emite statul, o unitate administrativ-teritorială sau, după caz, o societate pe acțiuni, în schimbul unui împrumut specific și pe care se obligă să îl ramburseze cu dobânzile aferente¹.

Ceea ce este de remarcat în acest context este faptul că, în general, și obligațiunile au ca suport un raport juridic obligațional, însă reprezintă numai una dintre aplicațiile concrete ale obligației alături de multe alte tipuri de obligații ce există în mediul social.

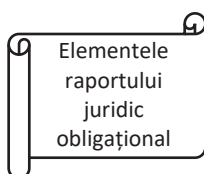
§3. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL

1. Precizări prealabile

În doctrină² se apreciază în mod tradițional că în structura raportului juridic obligațional intră următoarele elemente:

- A. Subiectele;
- B. Conținutul;
- C. Obiectul;
- D. Sancțiunea.

În ceea ce ne privește, apreciem că raportul juridic obligațional, la fel ca orice raport juridic, are în structura sa internă trei elemente componente (subiectele, conținutul, obiectul). Sancțiunea reprezintă un element asociat și extern raportului juridic obligațional deoarece, pe de o parte, sancțiunea este reglementată de lege pentru ipoteza nedorită a neîndeplinirii de bunăvoie a prestației debitorului, iar pe de altă parte, pentru a se aplica

¹ E. Veress, *op. cit.*, p. 6; B. Oglindă, *op. cit.*, 2016, p. 15.

² L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 12.

sanctiunea, este necesară implicarea autorităților statului (instanță de judecată, executor judecătoresc sau chiar organele de ordine publică) care sunt terți (străini) față de raportul juridic obligațional.

În continuare însă, vom trata toate cele patru elemente datorită importanței acestora pentru conturarea regimului juridic al raporturilor juridice obligaționale, cu precizarea că primele trei elemente sunt elemente intrinseci raportului juridic, iar sanctiunea reprezintă un element extrinsec, însă esențial și asociat raportului juridic obligațional.

A. SUBIECTELE RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL

Subiect activ = creditorul;
Subiect pasiv = debitorul

Exemplu: În cadrul unui contract de vânzare-cumpărare, vânzătorul este creditor al prețului, fiind în același timp debitor al obligației de a transmite proprietatea bunului vândut precum și al obligației de predare a bunului; cumpărătorul este creditor în ceea ce privește dobândirea proprietății bunului vândut și al obligației de predare a bunului, fiind în același timp debitor al plății prețului.

Orice persoană, fizică sau juridică, poate fi subiect al unui astfel de raport juridic.

După cum s-a putut observa din exemplul de mai sus, în cadrul raportului juridic obligațional distingem între creditor, care este titularul unui drept de creanță (în exemplul nostru vânzătorul este creditorul obligației de a plăti prețul) și debitorul, subiectul pasiv, adică persoana căreia îi revine datoria de a executa prestația corelativă dreptului de creanță (în exemplul nostru cumpărătorul care este îndatorat să plătească prețul).

Noțiunea de parte. Posibilitatea ca o parte să fie formată din mai multe persoane

Nu întâmplător am dat un exemplu complex – cazul contractului de vânzare, deoarece am dorit să arătăm că în cadrul aceluiași raport obligațional este posibil ca o persoană să fie atât creditor, cât și debitor, situație explicată prin natura **sinlagmatică** și bilaterală a contractului de vânzare.

În cadrul unui raport juridic obligațional, în poziția creditorului putem avea o singură persoană, iar în poziția debitorului tot o singură persoană. Fiecare dintre acestea vor purta individual numele de parte, iar împreună vor fi numite părțile raportului juridic respectiv. Nimic nu împiedică însă ca mai multe persoane să aibă calitatea de creditori (pluralitate de creditori) sau de debitori (pluralitate de debitori).

Exemplu: O locuință este achiziționată de doi soți, iar vânzătorii bunului sunt tot doi soți. În acest caz, cumpărătorii formează o parte, iar vânzătorii cealaltă parte. Precizarea are relevanță, spre exemplu, în ceea ce privește numărul înscrisurilor doveditoare ale contractului, legea obligând la întocmirea cel puțin a unui exemplar pentru fiecare parte cu interese contrare și nu a unui exemplar pentru fiecare persoană implicată în raportul juridic respectiv.

După cum s-a putut observa din cele prezentate până acum, atât denumirea de creditor, cât și denumirea de debitor reprezintă denumiri generice pentru orice raport juridic obligațional. Însă, ori de câte ori vorbim despre un anumit raport juridic obligațional, denumirile creditorului și ale debitorului se particularizează. Astfel, vorbim despre vânzător și cumpărător, despre împrumutător și împrumutat, despre locator și locatar, despre autor al faptei ilicite și victimă, comodant și comodator, deponent și depozitar etc.

a. Conținutul raportului juridic obligațional

În conținutul oricărui raport juridic obligațional regăsim dreptul de creanță (latura activă) și obligația (latura pasivă). Dreptul de creanță reprezintă un element al patrimoniului creditorului (element al activului patrimonial), pe când datoria face parte din patrimoniul debitorului (ca element al pasivului patrimonial).

Drepturile de creanță și drepturile reale fac parte din categoria drepturilor patrimoniale¹. Există însă o distincție netă între drepturile reale și drepturile de creanță. În vreme ce toate drepturile reale sunt legate de ideea aproprierii unui bun, subiectul pasiv (debitorul) fiind nedeterminat, drepturile de creanță sunt legate de ideea executării unei prestații, motiv pentru care întotdeauna subiectul pasiv (debitorul) este determinat. Prin urmare, în timp ce drepturile reale sunt drepturi **absolute**, deoarece titularul lor le exercită fără a avea nevoie de concursul altor persoane (drepturile reale sunt opozabile tuturor), drepturile de creanță sunt drepturi **relative**, deoarece realizarea lor se poate face numai cu concursul persoanei debitorului (drepturile de creanță sunt opozabile doar debitorului)².

Dreptul de creanță și obligația

Drepturi de creanță vs. drepturi reale

¹ V. Stoica, *Drept civil. Drepturi reale principale*, Ed. C.H. Beck, ed. a II-a, București, 2013, p. 31 și urm.; I. Sferdian, *Drept civil. Drepturi reale principale*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 70 și urm.

² În realitate, în măsura în care cu toții suntem obligați să nu nesocotim dreptul altcuiva, opozabilitatea este generală și în cazul drepturilor de creanță, dar numai sub acest aspect, și nu din perspectiva fructificării dreptului care va depinde exclusiv de conduita debitorului.

Așa cum corect s-a afirmat în doctrina recentă: „*pe cât de absurd ar fi ca creditorul să ceară plata unui străin pe atât de illogic ar fi ca realitatea drepturilor reale să se manifeste doar față de anumite persoane*”¹.

Dreptul
potestativ

În conținutul raporturilor juridice obligaționale pot intra și drepturile potestative. Dreptul potestativ reprezintă puterea conferită unei persoane de a modifica sau stinge o situație juridică preexistentă sau de a recrea o situație juridică în mod unilateral². Pot fi drepturi potestative:

- Dreptul de a exercita opțiunea din pactul de opțiune (art. 1.278 C. civ.);
- Dreptul de a rezilia unilateral contractul în situația neexecutării unei obligații de către debitor (art. 1.552 C. civ.);
- Dreptul de denunțare unilaterală (art. 1.276 C. civ.) etc.

b. Obiectul raportului juridic obligațional

Obiectul obligației este definit de Codul civil la art. 1.226 alin. (1) ca fiind „*prestația la care se angajează debitorul*”. În consecință, prin obiect al obligației înțelegem prestația la care se angajează debitorul, aceasta putând avea caracter pozitiv (de a da, de a face) sau caracter negativ, în sensul unei abțineri (de a nu face ceva ce ar fi putut fi făcut de debitor în lipsa asumării obligației).

Obiectul
obligației ≠
obiectul
contractului

Obiectul obligației este diferit de obiectul contractului care reprezintă chiar o operațiune juridică, adică vânzarea, împrumutul, locațiunea, antrepriza, mandatul etc., astfel cum aceasta poate fi calificată din ansamblul drepturilor și obligațiilor contractuale.

Exemplu: Îndatorirea antreprenorului de a realiza un bloc în cadrul unui contract de antrepriză încheiat cu un dezvoltator imobiliar reprezintă obiect al obligației antreprenorului.

B. SANCTIUNEA

Așa cum am arătat, acest element extrem de important pentru conturarea regimului juridic al raportului obligațional reprezintă un element extrinsec acestuia.

În cuprinsul ideii de sancțiune vor intra toate mijloacele recunoscute de lege creditorului de a obține întocmai prestația pe care și-a asumat-o debitorul sau de a obține despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin neexecutarea ori executarea necorespunzătoare a prestației asumate.

Sanctiunea
intervine
atunci când
obligația nu
este executată
de bunăvoie de
către debitor

¹ P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații. În reglementarea noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 8.; V. Stoica, *op. cit.*, p. 32.

² I. Reghini, *Considerații privind drepturile potestative*, în „Pandectele Române” nr. 4/2003, p. 236-241; V. Stoica, *op. cit.*, p. 48.

Exemplu: Creditorul are dreptul de a obține pe cale judecătorească condamnarea debitorului la executare, hotărârea instanței având caracterul unui titlu executoriu împotriva acestuia. În ipoteza în care hotărârea de condamnare a debitorului la executarea prestației nu este nici ea îndeplinită de bunăvoie, creditorul o va putea executa silit. Aceasta ar fi situația uzuală a manifestării sancțiunii în raporturile juridice obligaționale.

Exemplu: Dreptul material la acțiune ca element ce intră în conținutul juridic al dreptului de creanță se manifestă fie prin dreptul creditorului de a solicita executarea silită ori prin echivalent, fie prin dreptul creditorului de a solicita desființarea contractului ca manifestare a rezoluțiunii ori rezilierii.

Sanctiunea creditorului din perspectiva debitorului

Pe de altă parte, cum corect s-a arătat în doctrină¹, sancțiunea obligației ar putea fi analizată și din perspectiva debitorului care are interesul stingerii obligației. Astfel, sancțiunea cuprinde și mijloacele juridice pe care legea le oferă debitorului pentru a se elibera de datorie prin executarea prestației datorate atunci când creditorul refuză (ori nu poate primi prestația), iar debitorul are interes pentru stingerea raportului juridic obligațional. În acest caz debitorul poate obține executarea obligației împotriva creditorului².

§4. REGLEMENTAREA OBLIGAȚIILOR ÎN SISTEMUL ROMÂN DE DREPT

1. Aspecte prealabile

Reglementarea sistemului dualist sub imperiul Codului civil de la 1864 și Codului comercial de la 1867

În trecut, materia obligațiilor în dreptul român a fost reglementată în principal de Codul civil de la 1864 care privea raporturile juridice civile clasice. În ceea ce privește raporturile juridice care decurgeau din fapte de comerț, acestea erau reglementate în Codul comercial de la 1867. Din această cauză s-a apreciat cu just temei că în România, până la intrarea în vigoare a Codului civil din 2011, legiuitorul a îmbrățișat sistemul dualist³ de reglementare a obligațiilor. România a urmat de altfel exemplul Franței care a adoptat Codul civil în anul 1805 urmat de Codul comercial în anul 1807. De altfel, majoritatea țărilor Europei continentale au îmbrățișat sistemul dualist de reglementare. Printre aceste țări, amintim: Spania (1829), Germania (1861), Italia inițial (1865-1882) etc. Tendințele moderne ale evoluției

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 18.

² A se vedea infra Titlul VI, Cap. I, §1, pct. 10.

³ S. Cărpănu, *Tratat de drept comercial român*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 15 și urm.

dreptului privat au condus însă la îmbrățișarea teoriei moniste, teorie care neagă practic distincția între dreptul civil și dreptul comercial. Teoria monistă a fost consacrată prin apariția Codului obligațiilor din Elveția în anul 1911 și a Codului civil italian din anul 1942.

Reglementarea
monistă a
Codului civil
din 2011

În temeiul art. 3 C. civ., dispozițiile Codului civil se aplică atât raporturilor dintre profesioniști cât și raporturilor dintre profesioniști și alte subiecte de drept civil. Astfel, profesioniștii sunt toți aceia care exploatează o întreprindere. Noțiunea de profesionist include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt reglementate de lege la data intrării în vigoare a noului Cod civil. Exploatarea unei întreprinderi constă în exercitarea sistematică de către una sau mai multe persoane a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea sau înstrăinarea de bunuri ori în prestarea de servicii indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ. Prin aceste prevederi, începând cu data intrării în vigoare a noului Cod civil (1 octombrie 2011), România a trecut de la sistemul dualist de reglementare a dreptului privat la sistemul monist.

În opinia noastră, monismul îmbrățișat de Codul civil este un monism temperat. Unii autori¹ folosesc denumirea de monism pragmatic.

Monism
temperat.
Particularitățile
obligațiilor
profesionale

Astfel, în opinia noastră, deși s-a realizat o unificare a dreptului obligațional (Codul civil 2011), obligațiile care se nasc din raporturile juridice la care participă profesioniștii vor păstra ca și în vechea reglementare anumite particularități față de obligațiile civile clasice. Vor rămâne în continuare diferențe de nuanțe atât din punctul de vedere al aplicabilității unor reglementări, cât și din perspectiva interpretării unor instituții juridice.

În concluzie, dacă privim din punct de vedere formal, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod civil, România adoptă indiscutabil sistemul monist. Din punct de vedere material substanțial, deși nu poate fi negată tendința de unificare a dreptului obligațional prin „comercializarea dreptului civil tradițional”, continuă totuși să existe, sub numeroase aspecte, diferențe între cele două categorii de raporturi juridice. Din această cauză, putem să tragem concluzia că în România, din perspectiva unificării dreptului privat, sistemul monist îmbrățișat de legiuitor este unul temperat având importante nuanțe de natură dualistă în chiar interiorul Codului civil din 2011.

¹ B. Oglină, *op. cit.*, 2016, p. 19; E. Veress, *op. cit.*, p.10.

CAPITOLUL II

Clasificarea obligațiilor

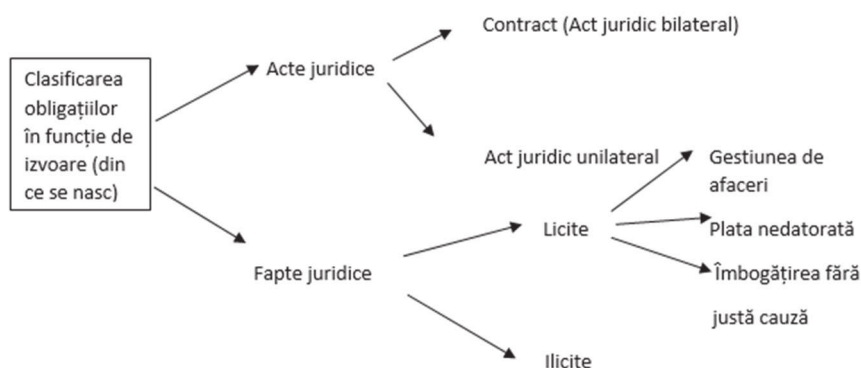
§1. PRECIZĂRI PREALABILE

Criterii de clasificare ale obligațiilor

Există numeroase criterii după care doctrina clasifică obligațiile¹. Ne vom îndrepta atenția asupra a trei dintre aceste criterii de clasificare a obligațiilor, din două considerente, și anume: pe de o parte, faptul că prezintă o importanță covârșitoare pentru materia teoriei generale a obligațiilor, iar pe de altă parte, aceste criterii au și o semnificație legală. Vom analiza deci obligațiile după următoarele criterii de clasificare:

- după izvoare;
- după obiect;
- după sancțiune.

§2. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ IZVOARE

Actul juridic

Actul juridic reprezintă o manifestare de voință făcută în scopul de a produce efecte juridice, adică de a da naștere, a modifica sau a stinge un raport juridic. Actul juridic reprezintă, poate, cea mai importantă sursă (bazată pe voința omului) de obligații. După cum se poate ușor observa și din schema grafică de mai sus, actul juridic ca izvor de obligații se manifestă sub două forme: contractul și actul juridic unilateral. În practică, cea mai frecventă formă de manifestare a actului juridic este contractul.

¹ G. Boroi, C.A. Anghelescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, Ed. Hamangiu, 2013, p. 67-70; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Universul Juridic, ed. a XI-a revăzută și adăugită de Marian Nicolae și Pietrică Trușcă, București, 2007, p. 92.

Contractul

Contractul reprezintă acordul de voință dintre două sau mai multe persoane, făcut cu intenția de a constitui, modifica sau stinge un raport juridic (art. 1.866 C. civ.).

Actul juridic unilateral

Actul juridic unilateral reprezintă manifestarea de voință a unei singure persoane care prin ea însăși poate să dea naștere unui raport juridic obligațional (se obligă pe sine față de altcineva, fără a putea însă obliga în mod direct pe altcineva față de autorul actului unilateral).

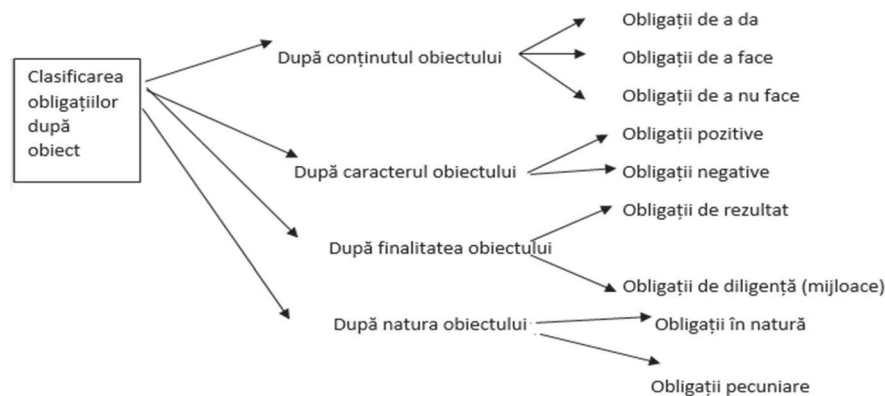
Faptul juridic

Faptul juridic (în sens restrâns) reprezintă conduita umană săvârșită fără intenția de a produce efecte juridice, însă de care legea leagă producerea anumitor efecte juridice, independent de voința autorului faptei. Faptele umane pot fi: licite sau ilicite.

În același timp, pot intra în categoria faptelor juridice (în sens larg) și evenimentele care nu presupun o intervenție umană, dacă legea leagă de apariția lor anumite efecte juridice (inundația, cutremurul, nașterea, moartea etc.).

§3. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ OBIECT

În funcție de obiectul raportului juridic obligațional, există mai multe clasificări pe care doctrina le acceptă și le tratează ca atare în literatura de specialitate¹.

1. Obligații de a da. Obligații de a face. Obligații de a nu face

Exemplu: Obligația de a transfera dreptul de proprietate este o obligație *de a da*; obligația de a construi o casă este o obligație *de a face*; obligația de a nu construi pe terenul altuia este o obligație *de a nu face*.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 17-22.

Sediul materiei: art. 1.273, art. 1.482-1.488, art. 1.528-1.529 C. civ.

În cadrul exemplelor de mai sus putem identifica cu ușurință toate cele trei categorii de obligații enunțate în criteriul de clasificare: a da, a face, a nu face.

A. OBLIGAȚIA DE A DA

Obligația de a da reprezintă acea categorie de obligații constând în transferarea sau constituirea **unui drept** real. În cadrul exemplelor de mai sus, putem identifica cu ușurință obligația vânzătorului de a transmite dreptul de proprietate asupra bunului vândut către cumpărător.

B. OBLIGAȚIA DE A FACE

Prin obligația de a face, înțelegem acea categorie de obligații care au ca obiect datoria debitorului de a îndeplini (realiza) **o prestație**. Obligația de predare a bunului de către vânzător reprezintă o obligație de a face.

Exemplu: Obligația antreprenorului de a realiza o construcție sau obligațiile pe care și le asumă salariatul în cadrul contractului de muncă cu privire la prestațiile efective ce reprezintă obiectul raportului juridic de muncă.

C. OBLIGAȚIA DE A NU FACE

Prin obligația de a nu face, înțelegem acea categorie de obligații în care debitorul își asumă să se abțină de la o conduită pe care ar fi putut să o aibă în lipsa angajamentului asumat.

Exemplu: Obligația fotbalistului celebru de a nu negocia cu cluburi de fotbal terțe pentru o perioadă determinată de timp.

Importanța practică a acestei clasificări vizează mai ales planul executării voluntare și cel al remediilor (aplicarea sancțiunilor) pentru neexecutarea obligațiilor¹.

2. Obligații pozitive și obligații negative

Obligațiile pozitive sunt obligațiile de a da și de a face, iar obligațiile negative sunt obligații de a nu face.

Această clasificare este foarte strâns legată de clasificarea anterioară a obligațiilor și prezintă importanță practică în aceleași materii ca și prima

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p.18.